

ТЕШЊАРСКИ ГЛАСОТРОША

ГОДИНА XVIII

28. АВГУСТ 2004.

БРОЈ 33

На крају 18. Тешњарских вечери
ГРАД СА ДУШОМ

„У време Тешњарских вечери град Ваљево се отвара и изнутра. Оживи, запулсира, ускомеша се, омасови, изрони однекуда, спусте се са брда и из солитера кораци, укрсте намере, разлежу поздрави. На тргу, шеталишту, арени, амфитеатру, сусретишту - сви су присутни, сви учествују, сви сачињавају величанствен приказ социјалне прожетости, непосредно доживељене блискости. У хепенингу сви су и гледаоци и протагонисти. Дошли су да виде и буду виђени. Не смета им ни већ виђено. Једни у другима се препознају, огледају.“

Страна 3.

ПРЕМИЈЕРНО НА ТЕШЊАРСКИМ ВЕЧЕРИМА

Дан посвећен култури Рома

Први пут ове године у програмима Тешњарских вечери Рома су имали свој дан да представе своја културна достигнућа и своја културна и цивилизацијска стремљења. Промоција културних програма овог народа започета је, у ресторану "Златибор", прошле недеље, изложбом фотографија "Старо Ваљево, Тешњар и Баир", у оквиру које је на бројним фотографијама представљено готово двоекратно присуство Рома на овом простору, њихов утицај на културу средине у којој живе где су, у стварању културне традиције, били активни учесници.

Ова изложба најпре говори о старом Ваљеву којег више нема и као у неком времеплову бележи један "прошао живот", верно забележен на већ пожутелим фотографијама, чија је

"Амаро дел", што на ромском значи "Наш Бог", као група која негује искључиво ромску музичку свету, постоји петнаест година, чине је образовани музичари, који предано афирмишу циганску музику. До сада су остварили низ значајних концерата по целом свету, а ромска музика у њиховој интерпретацији налази се и на неколико носача звука.

У традиционалном термину позоришних догађања, на Тргу кнегиње Љубице,

Група „Амаро Дел“

пригоднијем времену ову представу играти још једном.

Такође, у оквиру презентације ромске уметности приказан је и филм "Дупло голо", који говори о превазилажењу предрасуда међу припадницима различитих етничких и националних група.

Цела концепција овог културног пројекта плод је ангажовања ромског Радија "Точак", Ромског центра за демократију и Дома културе, а по свему виђеном очито је да итекако има места да се и у наредним годинама култура наших суграђана Рома нађе у програмима овог летњег фестивала.

Са отварања изложбе фотографија

вредност после два века, не само документарна него и културолошка. Сама свечаност отварања изложбе обогаћена је и аутентичним баирским звуцима хармоникаша и виолиниста.

Програм представљања ромске уметности настављен је концертом групе "Амаро Дел" која је гледалишту представила ромску музику са свих меридијана, што је бројна публика, упркос прохладној недељној вечери, пропратила са великом пажњом а на крају наградила бурним аплаузом.

одржана је представа "Када лава боли зуб", Театра "Корак", а у режији Ненада Милосављевића. Ова дечија представа, свакако вредног и театарског ангажовања, а нарочито по својој лирској поруци, такође је део малобројних премијерних театарских програма на Тешњарским вечерима. Штета је једино што програм практично намењен деци није пратила најмлађа публика, због касног термина у којем је представа играна (23 сата), али је организатор обећао да ће у неком

Жељко Јовановић: Афирмација нашег стваралаштва

Главни и одговорни уредник Радија "Точак", и извршни директор Ромско центра за демократију у Ваљеву, Жељко Јовановић је међу главним организаторима свих програма представљених на вечери Рома у оквиру летњег фестивала у Ваљеву. Говорећи о томе за "Тешњарског гласоношу" Јовановић каже:

- Концепција целог овог програма је, најпре да направимо врхунску презентацију ромске уметности, али и да нашим суграђанима покажемо да смо активни учесник у креацији културних програма ове средине у којој, нарочито ми из млађе генерације, настојимо да што активније учествујемо у свим сегментима друштвеног живота. Наравно, хоћу да кажем да у овоме имамо пуну подршку града. Надам се, такође, да ћемо и у наредним годинама имати своје место на Тешњарским вечерима.

ТРАГАЊЕ ЗА СМИСЛОМ МАНИФЕСТАЦИЈЕ

Град са душом

Већ 18 година Ваљево настоји да са установама културе: Библиотеком, галеријама, Гимназијом, Музејом, Домом културе, изгравира свој фестивалски, културно-уметнички логотип, под називом "Тешњарске вечери". У десетак летњих свакодневних фестивалских, карневалских, саборских, вашарских дана, град постаје "већи", је-згро се "шири", јер и тешњарска калдрма и мермерни мост, летња позорница и плато око споменика и испред Конака и Гимназије, тргови и улице, гелендери и жардињере, аркаде и сводови, степеништа и фасаде, зидови и портали, излози, баште и ресторани, мирна површина Колубаре и ватромет звезданог сјаја и бисерних кишних капи, под рефлекторима - све се претвара у подијум. Цео град је позорница. За песму, игру, слику, маску, реч. Сви жанрови, за све укусе. Класика и авангарда, истовремено. За све помало и за сваког понешто.

Сви који знају и умеју могу се представити, исказати, разоткрити, под маскама сакрити; шећерну водицу (вуницу) продавати; оперском аријом фасцинирати; шареним балонима вијати; диригентском маестралношћу филхармонију ветру супротставити; ракију градирати; речју одуховити; са мирисом кестења и пурењака у рок концерт се уживети; дечјим маштовитим маскама се засмејавати; модне ревије погледати, а уз дискретан наклон конобара, највеће бестселере светске књижевности, прелиставати.

Иако је појам душе далеко општији и свеобухватнији, тек када испољи есенцијалне квалификативе, за човека се, у одређеним ситуацијама каже: има душу. Тако је и са градом. И град може имати душу. Одговорите на питање: шта чини душу (овога пута само) града, значи трагати за вредносним кодовима траја-

ња града; стицати и обликовати менталну ауру идентитета заједнице, којој се просторно припада; постајати део садржаја духовне вертикале генерацијског континуитета; стваралачки афирмисати индивидуални потенцијал; формирати интелектуално сопство у социо-културном миљеу институционалне, персоналне и релацијске задатости; врлину васпостављати и као циљ, и као начин живота; испољити чисту емоцију и свакодневно естетски хармони-

То је град који има све велико у маломе; односно, све мало развија до највиших и најширих размера.

Сваки град има особен урбанистичко-архитектонски, временом изграђен изглед, географску предиспонираност, културну и институционалну формираност.

Манир сваког града, који држи до дигнитета, данас се огледа у успостављању и одржавању периодичних културних манифестација, а ако су летње (време одмора и доко-

нутног. Остварују хоризонталну самоактуелизацију. Такву аутентичну друштвену и културну потребу колективног доживљаја спољашње фасцинације, никаква медијски посредована гламурозност и спектакуларност не може да замени.

Посетиоце Тешњарских вечери не треба квалификовати у духу Маклуанове терминологије: као публику, коју он везује за Гутенбергову галаксију, нити као гомилу, из епохе електронске глоба-

лизације, ни као аморфни аудиторијум медиокритета, просечних конзумерната, у строгом културолошком смислу - већ као суграђане који имају аутентичне културне потребе, али и мотив природне друштвене самореализације,

исконску људску радозналност и жељу да, рецепцијом или одбацивањем садржаја, обликују културну атмосферу града (иако у његовом програмском профилисању нису учествовали). Да својим присуством подсети, да су и они хелије живог урбаног ткива целокупног хаби-

туса града и да у њему живе свих 365 дана, свих ових година, деценија, генерација. Живот сав.

Како се програмски заједно преплићу, подстичу, противрече или потиру културни, уметнички, забавни, туристички, пропагандни, ревијални, трговински садржаји, Тешњарске вечери се могу, са елитистичког аспекта културе, критички проблематизовати (као што се сваке године, након њиховог завршетка чини) са упитаношћу: шта и како даље?

А свих ових година остаје још увек отворено суштинско питање: по којим оригиналним самосвојним културним фестивалским садржајима Ваљево треба убудуће да се препознаје?

Да буде град са душом, не само у себи и за себе, већ и за оне који у њему не живе.

Јованка Божич

зовати могућности у животном мозаику становања, одевања, кретања, понашања, конзумирања, занимања, играња... Другим речима, живети са стилем, рафинираним грађанским духом, навикама и етикецијом, самопоштовањем и поштовањем, редом и дисциплином, оплемењен радом, са свешћу о важењу обреда, са здравом (упијајућом и емитујућом) артикулацијом животне енергије и узвишеношћу сваког прегнућа.

Душеван град је благородан, топао људски и светао духовно, за житеље. Срдачан, смион, сигуран у своја настојања, гостољубив за посетиоце, добронамеран према свакоме. Осмехнут и озбиљан. Са идентитетом и ликом. Посвећен новом и предат визији будућности која је чврсто утемељена на сачуваном, неуништивим традиционалним вредностима.

лице) онда су оне, по правилу, фестивалског, уметничког и забавног карактера.

У време Тешњарских вечери град Ваљево се отвара и изнутра. Оживи, запулира, ускомеша се, омасови, изрони однекуда, спусте се са брда и из солитера кораџи, укрсте намере, разлежу поздраве. На тргу, шеталишту, арени, амфитеатру, сусретлишту - сви су присутни, сви учествују, сви сачињавају величанствен приказ социјалне прожетости, непосредно доживљене блискости. У хепенингу сви су и гледаоци и протагонисти. Дошли су да виде и буду виђени. Не смета им ни већ виђено. Једни у другима се препознају, огледају. Желе релаксацију и егзалтацију. Погледам, трептајем духа, сагласјем у заједничком доживљају догађања, успостављају интеграцију људског, социјалног присуства, макар и тре-

ЕВРОПСКИ ПОКРЕТ НА ТЕШЊАРСКИМ ВЕЧЕРИМА

Ваљево део Европе

Први пут ове године се у креирању програма Тешњарских вечери знатније ангажовао Европски покрет у Ваљеву, невладин организација која настоји да европске тежње, присутне у свим сегментима друштва, угради и у културне програме овог летњег фестивала. Организујући две промоције сасвим различитих садржаја (промоцију књига: о Немањинима и "Историју европске идеје") активисти Европског покрета за Ваљево су настојали да кажу да је подједнако битно да је европска идеја и неговање националног културног идентитета, као и прихватање европских вредности.

Најпре је у недељу, пред Муслимовим коначком одржана промоција књиге "Летопис великих жупана" аутора др Душка Лопандића, помоћника републичког министра за економске односе са иностранством, стручњака за европско право и мултилатералне организације, предавача на Правном факултету у Београду и потпредседника Европског покрета у Србији. Дипломата од каријере, промотер европских вредности и истовремено поштовалац српске традиције, др Лопандић је у својој књизи, која је недавно доживела своје

оценио историчар Владимир Кривошејев, Душко Лопандић је сувим чињеницама удахнуо живот и, јасним и питким језиком, учинио их пријемчивим сваком читаоцу.

Потом је у среду одржана и

европске двадесетпорице и слично) и могућностима едукативних програма усавршавања из области културе, туризма и спорта. Најинтересантнију сферу рада "Еуро инфо поинта", нарочито када су мла-

се у "Еуро инфо поинту" да ће се временом створити услови да их буде више.

Такође, у оквиру програма Европског покрета за Ваљево, одржаних током Тешњарских вечери, је и промоција књиге "Историја европске идеје" немачког историчара и професора универзитета у Бечу, Волфганга Шмалеа, одржана прошлог четвртка.

Један од разлога што је књига професора Шмалеа представљена ваљевској читалачкој публици управо је у томе што је ваљевски професор германиста Живота Филиповић преводилац ове књиге са немачког језика.

Говорећи о садржају књиге, у којој се аутор Волфганг Шмале бави историјским, културолошким и политичким питањима Европе, Смиља Марјановић, уредник у Издавачкој кући "Клио", је истакла да књига можда није лака за читање, али је свакако занимљива због свог изузетног садржаја и представља један драгоцен научно утемељен и историјски добро постављен докуменат о тематици коју

Са промоције књиге „Летопис великих жупана“

трибина центра "Еуро инфо поинт" на којој су асистент и координатор пројекта "Информативни центар о ЕУ" Зоран Лазаров и Драгана Александрић грађанима Ваљева представили могућности одласка у земље чланице Европске уније ради професионалног усавршавања. Овај пројекат оства-

ди у питању, представља размена студената. Ту, каже Лазаров, за сада постоје два програма: "Темпус", који се бави реформом високошколског образовања и усклађивања наших

Имамо драгоцене ствараоце

- Настојећи да будемо активни у културном животу града, сматрали смо веома добром идејом да организујемо промоције ових вредних књига, поготово што Ваљево као и већина европских градова има свој летњи фестивал. А летње фестивале и у тим срединама такође помаже Европски покрет. Видљиво је учешће Европског покрета, рецимо, на Београдском "Белефу". Други разлог нашег ангажмана је у чињеници да и сама Европска унија, односно институције поникле на том политичком фону, инсистира на мултикултуралности, тачније неговању и сопствене и прихватању култура других средина. Све то је, дакако, био разлог да сопственим, иначе невеликим средствима, финансирамо ове лепе књижевне програме. Што смо притом имали и један, да кажем локални разлог за то, говори да у овој средини има драгоцених културних стваралаца, какав је професор Живота Филиповић, иначе преводилац са немачког сјајне књиге "Историја европске идеје", чији је рад, односно допринос објављивању ове књиге, овом приликом такође представљен - каже Бранко Петровић потпредседник Европског покрета у Ваљеву.

Представљање књиге „Историја европске идеје“

друго издање, описао период владавине славне династије Немањинића, успон средњовековне српске државе, постанак краљевине и царевине, самосталност српске цркве и њено уздизање на ниво патријаршије и, напоследку, пад Србије под Турке. Осим богате грађе, ову књигу особеном чини романсиран приступ историјској публицистици. Наиме, како је

рен је у сарадњи београдског Дома омладине и Европског покрета у Србији. Према речима Зорана Лазарова, при "Еуро инфо поинту" постоје канцеларије у којима се људима различитих старосних и образовних структура свакодневно пружају информације о разним политичким питањима (разлозима интеграције у ЕУ, предности и обавезе земаља

образовних система са стандардима школства "старог континента", и "Ерасмус мундус", који подразумева размену високошколаца и стипендије за постдипломце. Тај програм је, каже Лазаров, тек ове године заживео и за сада су скромне могућности његове реализације, мали је број кандидата који га могу похаћати, али, надају

третира. То је, у најкраћем, добра, научна књига казала је овом приликом Смиља Марјановић, истичући притом и доста велики допринос професора Филиповића квалитетном преводу.

Поводом промоције ове књиге, Издавачка кућа "Клио" је приредила и малу продајну изложбу својих издања.

ДЕЧИЈЕ РАЗДРАГАНО ТЕШЊАРСКО ВЕЧЕ

Цртежи, игре и маскенбал

Најрадосније, најбучније, најпосећеније и најшареније било је Тешњарско вече посвећено најмлађим суграђанима, које је орзанизовано у среду. Од раних вечерњих сати ваљевски малишани дружили су се на играма без граница, маскенбалу, а на страни њихове радости било је и време, јер најављена киша није пала.

На Тргу Живојина Мишића, био је пано са цртежима, колажима и таписеријама, а изложене су и макете грађевина од картона, које су радила деца са посебним потребама. Изложницу је приредило Друштво за помоћ деци са посебним потребама "Наши снови", у оквиру којег ти малишани похађају продужену наставу.

Игре без граница, које су на колубарском кеју, организовали "Анђели чува-

ри" и Друштво "Јешко Видић", са својим пријатељима из Београда, аниматорима и рекреаторима из Групе "Трас", окупили су велики број малишана. Подељени у три екипе, такмичили су се у разним занимљивим дисциплинама, примереним духу "игара без граница". Њихова граја, док су бодрили једни друге, навијали, аплаудирали, сударали се, али и "цркали" од смеха, привукла је и мноштво старијих пролазника који су посматрали ту "представу".

Ипак, највећа гужва створила се када су се, на платоу изнад позорнице, почели "мувати" чудни ликови, вештице, циганке, рудари, фудбалери, младе са и без младожења, али и живо сушило за веш, печурка, па и ваза са два сунцокрета, а сви веома млади. Тај шарениш, сачињен од мноштва разноразних ко-

друго, а "самурај" Андреј Јаневски треће место. Иначе, сви клинци и клинце-зе чије су маске оставиле најјачи утисак добили су по диплому, пакетих са плишаном играчком, слаткишима и школским прибором, док су ненаграђеним учесницима подељени кекс и чоколадице.

Најзабавнији и најживахнији тренутак за најмлађе Ваљевце наступио је оног трена кад је такмичење завршено. Тачније, када се са разгласа зачула мелодија песме "Лане моје", коју су певали не само учесници маскенбала, већ и њихови вршњаци из публике, са друге стране реке, мада их ни "страни језик" Русланине песме није оставио равнодушнима. Судећи по њиховом расположењу, децја журка могла је да траје до касно.

Славица

стима и најлуђе шминке, означио је почетак овогодишњег дечјег маскенбала, које за "Тешњарске вечери" традиционално организује Предшколска установа "Милица Ножица". Васпитачице, сјајне аниматорке и саме са "откаченим" перикама у боји какво им је и оддело, успеле су да одрже пажњу, али и ред, и "разбију" трему и најмлађих учесника те феште. Летњом позорницом шетале су добре виле, морске сирене, гусари, самураји, бубамаре, барбика, витез, па чак и један плазма кекс са све тетрапаком млека, затим Петар Пан, ренцери, продавац пива и једна страшна мумија. Изузетна машовитост, углавном мама, дала је жирију ни мало лак задатак, да одабере 12 најупечатљивијих и најбољих маски. Ипак, одлука је донета, титулу "најмаске над маскама" добила је маска "чобаница, овца и јагње", Стефановић Оливере, Марије и Јована. "Ренцери", Никола и Лука Ђорђевић, освојили су

ТРАДИЦИОНАЛНИ ИЗБОР НАЈБОЉЕ РАКИЈЕ

Све боља шљивовица

● Ваљевци не заостају ни у производњи ракије, ни у квалитету, него мало и предњаче, оценио је професор Радослав Пауновић

У оквиру "Тешњарских вечери" Туристичка организација Ваљева, сада "Ваљево Турист", традиционално организује такмичење и додељује признања за најбољу ракију ваљевског краја, најлепше уређен излог и залагање у области екологије. Ове године најбоља је била шљивовица "Суводанька" Радована Јокића, друго место добила је "Рада", шљивовица Негована Гођевца из Заруба, а треће ракија названа "Александар 75" Томислава Јокића из Ваљевске Лознице. Најбољи произвођачи шљивовице добили су симболичне награде, уз складу са ситуацијом у којој се налазимо, 4.000, 3.000, односно 2.000 динара. Еколошка награда ове године је заједничка и припала је Гљиварском друштву и Друштву за проучавање лековитог биља. За најбоље уређен излог проглашен је излог бутика "Бенефит" у Кнез Милошевој улици.

Овај део тешњарског фестивала, почео је у четвртак, у ресторану "Златибор", када је организована дегустација и избор најбољих шљивовица. На овогодишње такмичење стигла је 21 ракија из ваљевског краја, а жири је за неколико сати урадио посао и одредио најбоље произвођаче. Говорећи своје утиске са овогодишњег такмичења, председник жирија, професор Радослав Пауновић, који је вишегодишњи дегустатор на овој манифестацији, за "Тешњарског гласоношу" је оценио да је квалитет ракија шљивовица из године у годину је све бољи. Објашњавајући разлог за побољшање квалитета нашег националног пића, професор Пауновић је рекао:

- Овде смо почели са едукативним такмичењем, што значи да док комисија дегустира, произвођачи су присутни, и после сваког узорка председник комисије каже домаћину како је комисија оценила ракију, шта је то он добро урадио, где је погрешно и на чему би требало да ради да би производ био бољи. Овде се јасно показало да они домаћини, који се заиста интересују за примену савремених достигнућа науке, технологије и технике, а овде их има, су постигли бољи квалитет.

Он је као пример навео овогодишњег такмичара, чија је ракија добила прву награду, који претходних година није добијао признања, али је сваке године радио по препорукама и исправљао оно што је његовој шљивовици недостајало.

Комисија оцењује ваљевску ракију

Професор Пауновић имао је и мале замерке за поједине узорке ракија, за које се нада да ће произвођачи идуће године исправити.

- Овакав начин оцењивања је изузетно користан за произвођаче и похвалио би Туристички савез који је ово опет успешно организовао. Добро би било да они, или неко други, организује скуп произвођача, на којем би људи из струке говорили о савременој технологији, о томе шта све треба и како радити да би ракија била што квалитетнија и боља. О њој мо-

рамо водити рачуна, јер је то наш национални производ, а националним производом свака нација се дичи, па се и ми можемо дичити нашом добром шљивовицом, која увек може бити још боља - истакао је професор Радослав Пауновић.

На питање да ли може оценити ваљевску у односу на шљивовице из других крајева, професор је дипломатски, осмехујући се, одговорио:

- Ваљевци не заостају ни у производњи ракије, ни у квалитету, него мало и предњаче.

Славница

Десето вече "Национала"

Туристичка агенција "Национал", и ове године у оквиру "Тешњарских вечери", организовала је сусрет са својим пријатељима и доделила признања "најбољи сапутник" и "бескрајна виза". Ометени кишом, која је многим покварила четвртак вече, по први пут ове године своју свечаност организовали су у затвореном простору, ресторану "Златибор". Власник "Национала" Раде Марић, захвалио се свим сапутницима, који су имали поверење да са овом агенцијом путују на излете, екскурзије, ту-

Раде Марић поздравља госте

ристичке туре, летовања и зимовања. Осим што туристе одводе на разне дестинације, Марић је подсетио и на велики број гостију које ова агенција доводи у ваљевски крај, овдашње манастире, на реку Градац, истичући значај рецептивног туризма за "Национал".

И ове године, додељена су признања за најверније и најбоље сапутнике "Национала", а највише признање, "бескрајна виза", додељено је Основној школи "Сава Керковић" из Љига.

КОНЦЕРТ БЕОГРАД ДИКСИЛЕНД БЕНДА

“Тако је настао џез”

Диксиленд на Колубари био је најпосећенији музички програм

Убедљиво најпосећенији музички програм, ево практично завршеног летњег фестивала, свакако је концерт Београдског диксиленд оркестра, одржан прошлог уторка. Ансамбл београдских музичара, који је готово једини диксиленд састав на Балкану, постоји неких петанаестак година и свира искључиво диксиленд музику. Већ извесно време са њима наступа и млади ваљевски трубач, иначе доктор стоматолог Сава Матић. Мајстори диксиленд звука овом приликом одржали су и занимљив (и едукативан) концерт - причу о томе како је настао џез, представљајући и најпознатије нумере ове доиста ведре музике, настале у Америци а ванредно добро “примљене” по целом свету.

Њихов “Мисисипи брод” успешно је “прокрстарио” Колубаром, а публика готово свих узраста с пуно пажње је пропратила све нумере, поздрављајући на крају музичаре бурним аплаузом. Међу доиста добрим музичарима мајстора тромбонисте Љубомира Матијаце (створца и душе овог бенда), ваљало би неизоставно издвојити најмлађег али изврсног пијанисту Димитрија Васиљевића, који иако деветнаестогодишњак већ пима ванредан осећај за ову врсту музике. То умногоме вреди и за вокалну солисткињу, Бобану Ђорђевић, којој је ово први концерт са Београдским диксиленд оркестром. Млада интерпретаторка се успешно представила ваљевској публици показујући да диксиленд и у младима има своје следбенике.

Наравно, све похвале и суптилном трубачу Сави Матићу, као и “наратору” оркестра, бенцисти Владимиру Рацковићу.

ИЗВИЊЕЊЕ

Потписујући фотографију у прошлом броју “Тешњарског гласоноше” (8. страна), на којој је снимљен председник СО Ваљево Томислав Милановић, како са супругом и сестром прати отварање “Платоове” књижаре - читаонице, покушали смо да се нашалимо, без намере да њега и његову породицу увредимо. Жао нам је што је господин Милановић у томе видео увреду и зато му се извињавамо.

Редакција

СВИ ВАЉЕВСКИ ФЕСТИВАЛИ

“Више музике” - него пара...

Готово је непорецива чињеница (нажалост), да је Ваљево град нејаке привреде, великог броја незапослених и ниског националног дохотка, можда међу најнижим у Србији. Али, на срећу, исто тако, Ваљево је град значајне културне традиције, знатно “опремљених” институција културе, великих појединачних културних постигнућа.

А све то се понајбоље очитује у неколико градских манифестација, које већ постају део лепе културне традиције овога града.

Реч је, најпре, о Ваљевском џез фестивалу, који је ове године забележио две деценије постојања, бивајући за то време, и не ретко, и интернационална музичка смотра на којој су учествовали и џез музичари из Америке, Немачке, Шведске, Холандије...

Две деценије џеза у Ваљевоу, а по идеји творца фестивала, Јована Маљковића, познатог џез музичара, а најпре Ваљевца, битно су утицале на формирање и једне сталне публике, која је свих ових година формирала свој укус отимајући се шунду “дневне фолк траке” разних ружичастих телевизија.

Тешњарске, ево пунолетне, вечери, за својих 18 година пружиле су Ваљевцима много разлога за радост, промовишући притом најпре достигнућа локалне културне средине и локалних стваралаца, али не заборављајући притом ни вредна достигнућа на знатно вишим нивоима.

Бивале су, каткад, боље, каткад просечне, али увек вредне као настојање да лето у граду не буде досадно, да Ваљевци изађу на улице, да својим присуством на програмима заборава и на очите “мањкове” и у својим џезовима и у свом расположењу. И да их нема, каткад и оскудних, Тешњарске би вечери ваљало измислити...

Фестивал флаута, који већ неколико година успешно организује Музичка школа (у којој су, узгред речено, поникли и флаутисти који се сврставају међу најбоље у нашој земљи), на врло јасан и добар начин подстиче младе музичке таленте. А да смо град талената рећи ће и податак да Фондација талената Општине Ваљево има више корисника готово од свих градова у Србији.

Свој фестивал “Златни опанак” онедавно имају и фолклорни ансамбли, не само Србије, него и Републике Српске, Македоније, који током пролећа у Ваљевоу, представљају своје умеће и своје резултате у очувању националне музичке баштине и фолклора. Можда би по нешто требало мењати у организацији фестивала како би он “стао на ноге”, као манифестација вредна поштовања.

Иако постоји само две године, Фестивал дечије уметности студија “Трнавац” има, чини се, све услове да прерасте у лепу смотру дечијег стваралаштва. Активан прилог томе, поред младих сликарских, књижевних и музичких талената града пружа и иницијатор целог овог пројекта сликар Радован - Мића Трнавац. Победници Фестивала дечије уметности већ су стигли и на међународни фестивал у Украјину, а сама смотра у Ваљевоу тиме добила и своју интернационалну потврду.

Једна лепа позоришна идеја, започета пре више година, а потом, из разних разлога, “згасла”, оживела је овог пролећа, а уз свесрдну помоћ ваљевских институција културе: КУД-а “Абрашевић”, Дома омладине, Дома културе и Ваљевске гимназије. Реч је о Првом фестивалу позоришних група средњих школа “Бранимир - Бане Спасојевић” и драмских секција основних школа “Слободан Савић - Дебели”, овако названих по ваљевским глумцима који су овом граду, својим талентом оставили неизбрисив печат у позоришном животу. Фестивал је започео свој живот, а ако буде среће да потраје и у наредним годинама, биће сјајан расадник за нове младе глумце каквих је одувек било у граду, од којих су многи данас већ значајна имена српског глумишта.

Истина, покушаји организације фестивала младих певача и инструменталних солиста нису дали очекиване резултате, па се сем програма “Распевање гимназије” у том смислу није даље одмакло. А за тврдњу да потенцијала има не морамо потезати славна имена потекла одавде, као што су Жељко Јоксимовић, Јован Маљковић или ини... Знамо да их има. Што треба да буде и разлог више за далеко веће ангажовање града од онога до сада учињеног.

Р. Ф.

Кад даме свирају и позирају

Милица
Живковић,
виолонче-
листичка
студент
ФМУ

Милена Божовић, контрабасистичка групе
"Амаро Дел"

Глумица из
представе
Техничке
школе

Сестре Сузана и Снежана Радовановић,
дуо виолина

Кришничар: Пећар Пајић, песник, новинар,
дугогодишњи уредник културне рубрике
Радио Београда, уз све што још и Валевац...

Чисти рачун, дућа љубав:
уници су успешно продавали
бакине колаче

Није сакућљање пошписа за кандидатуре:
костимиране васпшпачице прикућљају
пријаве за учешће на маскенбалу

Фока у
ришму
диксиленда

Мајстори доброї шона: Мића Парас и Влада

ПРВИ УРЕДНИК "ТЕШЊАРСКОГ ГЛАСОНОШЕ": СЛАВЕН РАДОВАНОВИЋ, КЊИЖЕВНИК

Тешњар је обележио мој живот и стваралаштво

Славен Радовановић, ваљевски и српски књижевни стваралац, један је од "заштитних знакова Тешњара", како по свом животу, тако и по књижевном делу у којем је овековечен овај стари део града. О томе ће рећи:

- Од рођења сам у Тешњару. Овај крај је обележио и мој живот и моје стваралаштво. Мислим, нажалост, да је мистификација Тешњара, бар код озбиљних људи добрано срушена, као што се урушава и вековна архитектура ове амбијенталне целине. Доказ за то су многе мале раднице, клонуле под тежином времена, али, извесно, и небриге. Посебно ми је тужно кад видим да су закључане, да су напуштене, да су људи, ваљда вођени, неком

Славен Радовановић

другом "светлошћу", отишли у друге крајеве града и да је овај пројекат очувања Тешњара поприлично пропао.

Знам, други су простори атрактивнији, али, мислим Тешњар је један и морали бисмо више бринути о њему. Јер, само је Муселимов конач једини траг турског присуства овде. Ово што је Тешњар је сведочанство о развоју српске чаршије у то време. Могло је бити да се другачије спасава овај део града. Мислим упркос свему да Тешњару тек предстоје лоши дани. Толико о томе...

Радећи ових дана на билтену Тешњарских вечери - "Тешњарском гласоноши" сазнајемо да је међу првим уредницима, ако не и први, Славен Радовановић, кога за "Гласоношу" пунолетних Тешњарских вечери питамо како је изгледао тај рад пре 18 година.

- Те, 1986. године, "Гласоношу" смо извлачили на гештетнеру. Сада га како видим радите уз компјутерску припрему, готово без грешке. Разлика у нивоу техничких могућности је просто невероватна. Први број сам радио са гимназијалцима са новинарског смера, којима је то била практично професионална пракса. Није нам, наравно, било лако, али мислим да, уз садашње техничке могућности, и уз два професионалца новинарског посла, то и сада треба да раде млади људи са новинарског факултета. То би им била и лепа пракса, али и прилика да зараде неки мали летњи хонорар. Наравно, то је само идеја о којој би вредело размислити...

(Р. Ф.)

Из "Списа о Рајмонду Лилу"

Београд, негде средином фебруара 1938.

Ових дана појавио се човек са гвозденим зубима, тачније, једне вечери. Био сам одсутан из стана. По мом повратку у њега, затекао сам га за столом пуним јела. Гулио је велике главнице црног лука и јео их као јабуке. Посматрао ме је преко залагаја, с дозом подсмешљивости у црним зеницама које као да су сијале са каквог дубоког дна.

Видео сам у његовом погледу да све зна; схватио сам да све знају и ако ме позову тамо - тамо се завршавају сви снови, истине и будалаштине комунизма. Друг Јежов је специјалиста за сопствене, партијске кадрове...

Оно што ме је сачувало (запад од подрума Лубјанке), и мене је изненадило! Просто невероватно, ни на крај памети ми није падало! Биће, оно што сам сазнао о њему и око њега - то ме је чувало. Нису знали шта је тачно од тога што сам сазнао - ни Служба, ни човек са гвозденим зубима, нико!

"Не би требало да си оптерећен скандалом на изложби" - рекао је, преко оног његовог смешка. Ођутао сам ову приредбу. Централну интересује тумачење оних написа из Па-

риза. Наши из тог одељења убеђени су да негде у спису лежи кључ тајне коју решаваш."

"У том спису нема ничега од овог геополитичког простора. Нема ни најмање алузije на Биће" - одговорих.

"Да ли си сигуран?"

Слегох раменима. Поред умора, осетио сам досаду, био сам сит свега.

"А Сто невероватних догађаја у Србији, које је написао Рашид-беј?" - упита он.

"Ништа им то не говори. Нити они имају представу због чега је, и ко је уистину убио тог њиховог кнеза Михаила. Чак и они озбиљни, који се баве историјском науком, тврде како је то дело сујетних људи и оптужених трговачких кесароша који су то учинили из освете. Једва да су негде прибележили да је убијен у Кошутњаку."

"Зар историчари не отварају питање шта је са полицијским документима са саслушавања убица или документима са њиховог суђења. Због чега су нестала? Можда су уништена?"

"Наслућујем да је убијен због Срба у Босни и Херцеговини; то би по њима био један од разлога."

"Не и једини" - настави он. "Нико од историчара нема ис-

црпан преглед о држању Беча тога времена?"

"Не, нисам наишао на такве изворе... Можда они постоје али нису у мом домену?"

"Да ли уопште постоји историчар који наслућује да је кнез Михаило знао за Тајну?"

"Не - рекох. Само сам наишао на сентименталне записе савременика, набијене пристрасном емоцијом."

Да, био сам сигуран, наишао сам на трагове о томе: убијени српски кнез, чини ми се, лично је био свестан постојања Биће - али ја о тим траговима нисам желео да разговарам са човеком за везу кога ми је слава Служба. Уосталом, зашто бих доводио у питање оно што ме чувало у животу?

Упорно ме посматрао неколико тренутака. Око усана му се појавио гадљив израз.

Потом је лагано стао да отвара ташну. Шкљоцуле су велике металне шнале на ташни. Дубоко је завукао шаку у њу. Тако сам ја, својевремено, вадио наган; тако је и он, сада, могао да га извади. Али, појавила се шака, велика као лопата, са гомилом згужваног новчаница. "Ово ће ти требати" - рекао је бацивши новац на сто испред мене.

Када је изашао, остао сам под мучним утиском нечега што нисам могао да објасним себи: шта је заправо то што ме снашло у животу? Мене, борца за пролетерска права, окруженог тешком лујевином у изнајмљеној вили, кога увек може да заспе смрад црног прже-ног лука са цигерицом и наки-селоги вина, и коме сваки сумњиви смутљивац може да дође и остави гомилиу пара?

Подаци о аутору

Славен Радовановић (Ваљево 1947) аутор је следећих књига: "Летопис Тешњарски" (Просвета Београд 1975) Београд: "Креманска ружа" ("Милић Ракић" Ваљево 1982), "Колубара на небу" (СКЗ Београд 1983), "Обрнута црква" (КЗ Нови Сад 1990), "Повест о спису Рајмонда Лила" (Народна књига Београд 2003). Поред наведених дела аутор је урадио и два филмска сценарија: "Атоски вртови" (Сингидунум Београд 1990/91) и "Нечиста крв" (Београд-филм, 1992/93). Добитник је награде за филмски сценарио за филм "Нечиста крв" награђен у Кану 1995. године.

ТЕШЊАРСКИ СУСРЕТИ: ДР РАЈКО ЂУРИЋ, ПЕСНИК

У Ваљеу после тринаестогодишњег изгнанства

Др Рајко Ђурић, песник, члан ПЕН клуба за Србију, широкој јавности нарочито припадницима ромске националности, познат као велики борац за људска права и еманципацију Рома, био је током Тешњарских вечери гост Ваљева. Занимљивост овог сусрета са др Ђурићем свакако је и у томе што је после тринаест година изгнанства из наше земље поново у Србији и у Ваљеу. "Разлог" због којег је Рајко Ђурић морао да напусти земљу на неки начин настао је у Ваљеу, а чудна је игра судбине да је своје поновно присуство у јавности започео управо у Ваљеу. О томе др Ђурић говори:

- Чудна је симболика да се ја у Ваљеу поново јавно оглашавам, а земљу сам напустио управо због изјаве да вуковарски повратници никако нису дезертери ни издајници него онај који их је послао у тај сулуди и непотребни рат. После те изјаве, а под свакодневним притиском Ми-

лошевићеве власти, морао сам да напустим земљу. У Берлину сам провео пуних

Др Рајко Ђурић

тринаест година, настојећи да се и у тој средини борим за афирмацију Рома, а сада се после повратка у земљу, тек у Ваљеу јавно оглашавам.

Да ли мислите да је сада повољнија клима за Ваше укупно ангажовање?

- Сад је можда политички лакше, али у овој сиромашној земљи то је свакако главни лимит у развоју демократских процеса. Истина, а и врло сам срећан због тога, што Срби и Роми никад нису ни имали међународних сукоба. Шта више, а како видим и у Ваљеу, овде су Роми поштовани и уважавани и као културни и као политички делатници.

Сазнајемо да сте међу номинованим ствараоцима за Нобелову награду и Ви? Имате ли коментар о тој висти?

- Ја не знам тачно ко ме је за то предложио, нити да ли је у питању мој политички ангажман или моја књижевност. Лично бих волео да је у питању ово друго, јер књижевност је оно што остаје у наредним вековима. Друго, уметност, као плод људске делатности, најбоље одражава суштину људског бића и осведочење је најлепшег у сваком народу. Управо зато бих и волео да ако бих за нешто био награђен,

било којом, а не тако великом наградом као што је Нобелова, то управо буде за књижевност. Јер уметност, иако се изражава на различитим језицима има свевременске поруке и поруке које се тичу сваког човека.

У ангажовању ваљевског Ромског центра за демократију истичу изузетну вредност свега што сте Ви учинили за афирмацију свога народа. Називају Вас својом звездом водљом?

- Мени је драго да мене не сматрају великим због моје уметности, па ни због тога што се деценијама трудим да припомагнем еманципацији Рома, него управо због тога што младима, ево и ваљевске средине, пружам онај неопходни и драгоцен импулс да се боре за своје место у друштву, за превазилажење предрасуда везаних за наш народ и за афирмацију свега најбољег у овом народу који вековима живи на овим просторима.

Р. Ф.

ПРОМОЦИЈА КЊИГЕ ДРАГАНА Ж. ТОДОРОВИЋА "ЧЕВАПЧИЧИ СУ БИЛИ ОТЛИЧНИ"

"Више писмен, него усмен"

Претпоследње "тешњарске" вечери одржана је промоција књиге нашег суграђанина, новинара "Времена" Драгана Ж. Тодоровића "Чевапчичи су били отлични". Ометени кишом, уместо испред Муселимовог конака, Тодорови гости и бројна публика окупили су се у свечаној сали Ваљевске гимназије, у којој је овај новинар, како је поменуто на промоцији, певао у хору.

О књизи Драгана Тодоровића, о којој се већ доста писало, и коју су многи прочитали, ако не у овим корицама, онда током година у недељнику "Време", говорили су његов уредник Драгољуб Жарковић, издавач и главни уредник магазина "Статус" Славиша Лекић, књижевник Радован Бели Марковић, новинар Здравко Ранковић, а одабране текстове читала је

Са промоције у сали Гимназије

Радмила Новаковић. Читаво страна овог фестивалског гласила не би била довољна да стану речи хвале за Тодо-

рово репортерско око, непоновљив стил, духовитост, баратање чињеницама, уредников и издавачев понос што га

знају, читају, што га "уређују" и "издају", затим за пажњу којом су слушани његови, не кратки, текстови... Укратко, за Жарковића је празник када добије Тодоров текст, који је, према његовом мишљењу, прерастао новине, за Белог Марковића Тодорови текстови су "мелем за душу", а Лекић је поносан што је "Статус" објавио књигу творца новог стила, познатог као "Тодорово писмо". Сам Тодоровић био је најкраћи, јер како рече "више је писмен, него усмен". Рекавши да је новинарство за њега ствар одговорности и посвећености, он је истакао да је и важно добити шансу, какву је он добио од уредника "Времена".

После промоције књига се могла купити по промотивној цени.

ИСПРЕД МУЗЕЈА, ПРОШЛОГ ПОНЕДЕЉКА

Пројекција етно филма

Етно филм одавно потврђен као један леп и драгоцен сегмент документарног филма, а који се, врло документовано бави темама националне традиције и митологије, имао је своје заслужено место и на минулим Тешњарским вечерима.

Наиме, прошлог понедељка, испред Народног музеја, приказано је пет етно филмова, из продукције Етнографског музеја из Београда, ТВ Црна Гора и Народног музеја из Пожареваца.

Публици су дакле, приказани филмови: "Јошанички Роми", Етнографског музеја, "Беле покладе у Хомољу" и "Другарицење", аутора Данице Ђокић (Народни музеј Пожаревац), "Вампир из Штубика" Каменка Катића и "Мајстори у камену" Телевизије Црне Горе. Организатор вечери етно филма је ваљевски Народни музеј.

Етно (при)звук - или "народњачка" свирка

Модеран музички тренд, истина, настао као плод племенитих намера очувања етно звука, каткад међутим, постане само парада, а да се кроз то провлачи све и свашта. Истина, оваква квалификација (углавном), не стоји кад је музицирање "Огњена и пријатеља" у питању, иако је и код ове вишечлане групе евидентно извесно естрадно подилажење публици, и један по мало јефтин, "народњачки" приступ и у музицирању и у извођењу. Отуда је овај концерт, најављен као концерт етно музике Балкана, имао само тај призвук, бивајући више фолк концерт. Што за ову прилику и не баш велики број посетилаца и није био велики проблем.

НОВО ИЗДАЊЕ "ГЛАСА ЦРКВЕ"

"Бела птица Лелића" - Мирка С. Бојанића

"Чувај своју мисао о Лелићу а знање неш допуњавати у кратком веку, макар он трајао и сто година. Мало према хиљадама које су се слегале у његовој непрозирној кори, у чијим ће порамма, између живота и смрти, остати многе тајне заогрнуте тешким плаштом кроз који не може увек и на било ком месту да се провири. Чврсто постављен и крунисан да чува светлост, одолева налетима ветрова и броји кораке своје деце која убрзано нестају на путевима наде или последњег одласка кроз отворене капије вечности. Загрцну се његови дубоки дамари и завезује се чвор истине..."

Овако почиње, мала по обиму, али свакако фина и нежна књижица "Бела птица Лелића", аутора Мирка Бојанића, професора књижевности у пензији и евидентног књижевног ствараоца. Књигу је штампао "Глас цркве", а представљена је читалишту у оквиру оволетошњих Тешњарских вечери.

Реч је о својеврсној поезији у прози аутора који је своје детињство провео у овом по много чему значајном месту наше духовности и православља, а које је својим делом и животом за сва времена обележио Св. владика Николај.

Управо на тој матрици правећи ову необичну књигу Мирко Бојанић је "испричао" лелићки сан и јаву - дајући, поред неких, условно речено, статистичких података о месту, и fine лирско-контемплативне пасаже, лепа емотивно обојена размишљања својствена само оним људима трајно и душом укоронених у родно тле. Управо то је и "кључ" за читање и схватање ове необичне поетске прозе.

Мирко Бојанић

ПРОМОВИСАНА КЊИГА "ДИВЧИБАРЕ" БОГОЉУБА ЛОМЕ

Чудесан свет спокоја и хумора

Четврто издање књиге "Дивчибаре", покојног Богољуба Боке Ломе, једног од најактивнијих пропагатора и организатора туризма у Србији, промовисано је, протеклог уторка, у Еко-етно центру. Књигу је, на основу претходних издања и рукописних забелешки аутора, приредио његов син Миодраг Лома, професор Универзитета. На промоцији, у двористишту "гљивара", на којој је имало шта и да се чује и да се види, окупило се мноштво публике, која је уживала у занимљивој Ломиној причи о настанку књиге, Дивчибарама, али и фотографијма, које је на видео-биму, приказивао Мирослав Јерemiћ, иначе један од аутора фотографија које илустрију ову књизи.

Говорећи о томе колико је књига о Дивчибарама значила његовом оцу, Миодраг Лома је рекао да је у њој био осликан чудесан свет, у који је покојни Богољуб имао прилику да зарони.

То насеље, пре свега, Ваљевци на Маљену, представљало је идиличан изазов којем се он, с времена на време, препу-

штао. Дивчибарско поднебље било је идилично, али и људи који су тамо одлазили бивали су бољи. Оно му је остало као трајан идеал у којем људи живе спокојно, мирно и благонаклоно једни према другима. Ова идила Дивчибарска уклана се у идиљу у којој он сада ужива и из које нас благонаклоно гледа - рекао је Лома.

Прво издање књиге "Дивчибаре" било је 1967. године, а њени јунаци су маргиналне личности, који су били егземплари духовитости у тадашњем недуховитом свету. Приређујући четврто издање књиге о Дивчибарама, Миодраг Лома, каже да се трудио да благонаклоно гледа на људе и догађаје, као што је то чинио његов отац. Текст је про-

чишћен, приче поређане хронолошким редоследом, док су подаци о туристичким могућностима Дивчибара изостављени. Према Ломиним речима, у првом плану су дивчибарски јунаци који плене својом духовитишћу и духовношћу који их дижу са животне маргине у неку вишу стварност. Након приче о књизи, приказане су разноврсне и занимљиве фотографије дивчибарских вањара, видиковаца и видика са Дивчибара, пејсажа, викендица, некадашњих и садашњих одмаралишта, биљног света, извора, слапова и река, али и црно-белих фотографија Богољуба Ломе из периода дечаштва, па до каснијих година, када је био председник управног одбора Ваздушне бање Дивчибаре и један од творача туристичке приредбе "Бели нарцис".

Интересантна тема, изузетно занимљив приповедач, одличне фотографије, а након свега врлуна чорба од печрака, сигуран су рецепт за пријатно и лепо проведено "Тешњарско" вече.

Миодраг Лома представља књигу свога оца Богољуба

Славица

КОРЕЈСКИ СЛИКАР НА ВЕЧЕРИМА

Духовни утисци свемирске филозофије

Учествујући у организацији програма Тешњарских вечери, Интернационални уметнички студио "Трнавац" је гледалишту приредио изложбу радова корејског сликара Сон Ча Јонга, отворену прошлог уторка. Овом приликом представљено је двадесетак слика и цртежа на специјалном папиру, који се користи у овој далекој источној земљи, рађених корејским тушем.

Сон Ча Јонг је познати јужнокорејски уметник, који, за корејску уметничку школу ради у нетрадиционалном маниру. Његове слике су илустрација унутрашњег човековог света и покушај

осмишљавања природе свемира у целини. Њима није страна филозофија, као и традиција коју уметник сматра неопходном компонентом личности која се усавршава продуховљавањем. У свом одговору на питање шта су његове ликовне преокупације уметник ће рећи:

- Када сам био млад хтео сам да насликам све што видим. Душу онога што видим, а не омотач. Опчињавала ме је страст живота и ја сам је младачки ватрено разливао по платну. Треба научити контролисати ватру да би је усмерили на прави колосек, а не да постанете њено

Сон Ча Јонг: „Беле кобиле”

Био сам фасциниран сликама Ча Јонга!

На питање новинара "Напреда" како је дошло до реализације ове необичне изложбе, односно како је успео да сликара из далеке Кореје ангажује за изложбу у Ваљево, директор Интернационалног студија, Радован Трнавац каже:

- Непосредно по завршетку моје изложбе, у Галерији интернационалног пријатељства у Москви, ја сам видео да се припрема поставка радова Сон Ча Јонга. Био сам просто фасциниран лепотом и невероватном енергијом којом зраче те слике. Као да се цео космос огледао на њима. Одмах сам одлучио: слике Ча Јонга морају бити на сваки начин представљене и ваљевској ликовној публици. У контакту са њим је све то и договорено па нам је уметник у ролнама послао своје радове. Био је, међутим, због великих трошкова пута, у немогућности да и сам присуствује овом лепом догађају у Ваљево.

оруже. Неред је леп, када је специјално створен, а не када се јавља као резултат наше немоћи да направите ред.

Слике Сон Ча Јонга, бележи ликовна критика, инспирисане су космосом, а параметри, време и простор одржавају промену људског сазнања; на њима се обједињују две супстанце, две духовне силе - јин и јанг, мушкарац и жена, сунце и месец. Кружно кретање природе и људског битисања, старе звездане источне карте, честице корејске филозофије, доступност перцепције - то је оно што опчињава и привлачи и обичног посетиоца и

стручњака.

Доиста, по свему виђеном у Интернационалном студију, који иначе предано промовише своју идеју о уметности без граница, доводећи у Ваљево значајна имена европске, па и светске ликовне сцене, очито је да је изложба слика корејског сликара једна међу најбољим до сада виђеним. Штета је, наравно, што корејски уметник (из разумљивих разлога) није био у могућности да присуствује отварању његове изложбе у Ваљево. А Ваљевци ће моћи ову изложбу да виде све до 24. септембра.

ПРАВОСЛАВНА ДУХОВНОСТ НА ТЕШЊАРСКИМ ВЕЧЕРИМА

Друштво "Хиландар"- литература и изложба

У оквиру пратећег програма 18. Тешњарских вечери, четврту годину заредом, представило се Друштво "Хиландар" Ваљево. Препознатљиву понуду православне духовне литературе, у којој се нарочито издваја монографско дело оца Јована (Јеленкова) из манастира Сочаница на Космету "Чудотворне иконе", оплемењиле су слике члана ВУЛС-а и "Просопона" Милана Јовића-Бакија. Изложбу "Мантија и калашњиков", инспирисану страдањима српског народа и светиња на Косову и Метохији, отворио је професор београдског Филолошког факултета др Миодраг Лома, а поетски печат дао је својим стиховима Драган Танаско-

Једна од промоција на штанду „Хиландара”

вић-Гане. Према речима члана и оснивача Друштва "Хиландар" Ивана Негића, и на овогодишњим Тешњарским вечерима, уочљиво је велико интересовање посетилаца за њихова издања, што је, цени Негић, свакако добро јер упућује на повратак народа Богу и делима православних духовника. По завршетку традиционалне градске манифестације, у уторак 31. августа у 19 сати у Ваљевској гимназији, Друштво "Хиландар" организовало предавање вероучитеља из Београда Драгана Хаџи Поповића "Трагом светих- историја цркве од 1. до 9. века" праћено снимцима путовања по Сирији и Јордану. J. J.

Неимар

за Милана Јовића - Бакија

Ево ме опет међу Србима!
Хоћу тиме да кажем:
Жељан сам правде!
И нећу да ме лече лекари
Већ свакодневна пилула кротких људи
Хвалимо се Византијом
Па где су онда
Ти голубови у мантији
Јер мене плаше затамњена стакла
Иза којих свакодневно севају калашњикови
Зато Господу се помолимо
Да нико никоме не суди
За краљевство мира
у овој напаћеној земљи
Где испод липе
Волим да пијем кафу
И гледам на куполу цркве
У свој њеној слави и величини
Тек тада осетим да сам неко и нешто
Да моји преци нису узалуд
Славили Бога и распињали себе
На крст часни за слободу златну
За коју се ево и ја борим
Јер видим куполе које се руше
Па куполе које се дижу
И тако збуњен тим падом и узлетом
Реших и ја овим бојама
Да дочарам сав немир
Који носим у куполи своје душе
Драган Танасковић

Вече на Тешњару

Кулира бара стара,
претопли игра мрак,
с Баира крене штене,
да мало протегне крак.

Доле таласа маса,
певају поп и рок,
и жедна река чека
са неба животни сок.

Тешњарем вече пече,
душу нам празни џеп,
бучне се боје роје,
куче подвије реп.

На трен, код моста оста,
шта цукци све могу,
док доле вече тече,
куче подигне ногу.

Тешњарем вече пече,
август прија деци,
певањем вече лече,
штене помаже реци.

Алекса Радић

(Испевано у име прошлогодишњих Тешњарских вечери, када због несносне суше Колубаре није било ни на небу, што је у време овогодишњих Вечери на срећу или на жалост)

ИЗ СТАРОГ ВАЉЕВА

Кафана "Илија Бирчанин"

Једна од најпознатијих тешњарских кафана носила је назив "Илија Бирчанин". Подигнута је за време Турака, али је тим именом названа тек после Првог светског рата. Пре неколико година је срушена и на том месту се сада налази спратна зграда са пословним просторијама и станом за власника.

Током њеног дугогодишњег постојања водили су је различити угоститељи. Стеван Ђорђевић је у Ваљево дошао шездесетих година 19. века. Он је кафану преуредио, модернизовао у сваком погледу и одлично радио. Био је чувен по томе што је увео претплатничку исхрану. Официри, чиновници, познати људи имали су преимућство да плаћају месечно, а када не могу да плате, газда им одобри да дуг не плате или да плате следећег месеца, заједно са текућим задужењем. Кафана је имала и печење на пању, а касанин је, ударањем ножа о масат, сазивао муштерије вичући: "Тазе, вруће јагњеће или прасеће печење, две мајке сисало".

Понеко од пролазника би добацио: "под мајком липсало".

Храна је била јефтинија, јер је имао сопствену производњу, хлеб је пекао у фурунама и продавао га грађанству, а пиће је добијао од чувених произвођача македонских и јужносрбијанских фирми, док је раки-

њега је дошао Драгомир Грујић, а последњи Десмир Танасковић, који је после Другог светског рата био пословођа Угоститељског предузећа "Слога".

Кафана је имала и културну и спортску функцију. У њој су се одржавале забаве, а поред

врата, а неко би га колицима на два точка, одвезао кући.

Најлепша приредба била је за време месојеђа, или, како се говорило, фашанге. Прве недеље по престанку божићног поста позива се кошњилук да у суботу дође на "породично селу" у кафану "Илија Бирчанин". Грађани би доносили сухомеснату робу, најчешће сушено свињско месо, колаче, а кафеџија је само продавао своје пиће "по повољним ценама", што је рекламирано и у позивницама.

Спортска функција била је садржана у смештају једног клуба у салици која је радила у оквиру кафане.

После ослобођења у сали кафане одржаване су конференције грађана, а једно време је у њој радио и течај за аналфабете, то јест неписмене.

Како тада није било водовода, кафана је имала пумпу из које је излазила лепа, питка, чиста и здрава вода, коју су носили и они грађани који су имали своје пумпе и бунаре, али је кафанска вода била више цењена.

Бора Вујић

Слика обор кнез Илије

У ваљевском Музеју постоји слика Илије Бирчанина за коју је везана необична прича. Познато је да није сачувана никаква фотографија Илије Бирчанина, нити икаква његова слика или цртеж. Једном приликом је у Ваљево дошао београдски новинар који се распитивао да ли неко памти како је изгледао Илија Бирчанин. Кажу му да сачека до петка, кад је у Ваљево пазарни дан и када долази доста сељака. Седео новинар пред кафаном са гостима, кад наиђе један брка, а неко од присутних викне: Како сам ја у младости слушао од старијих људи, овако, отприлике изгледа Илија Бирчанин. Зовну сељака, он седне за сто, онај новинар узме фотографски апарат па га сними. По том лику су настале фотографије Илије Бирчанина, а после и споменик у Ваљево.

ју куповао у подгорским и ваљевским селима. Све је било првокласно, а робу је добијао јефтиније него други.

Други кафеџија је био Илија по презимену Ђоковић, који је до смрти водио кафану. После

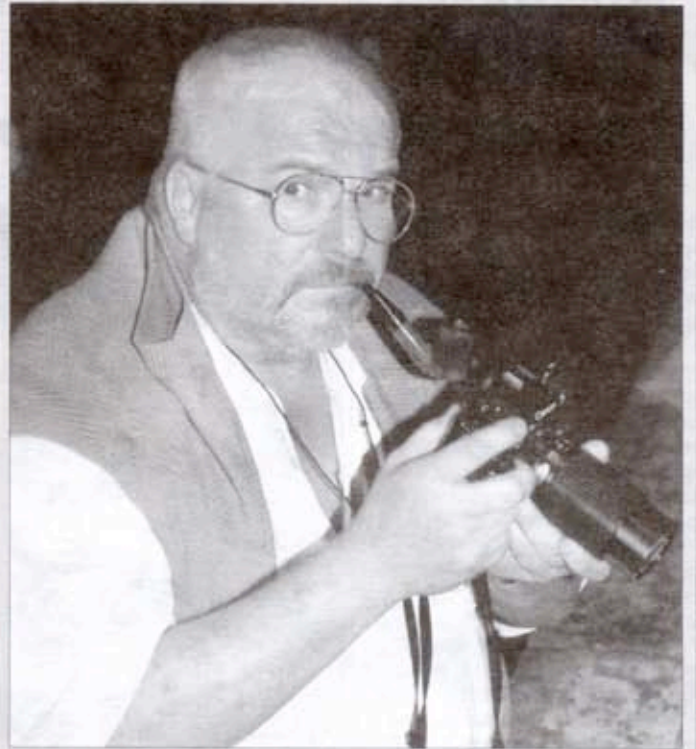
свечаног дочека нове године и такмичења пијанаца. Том приликом се бирао краљ такмичења, побеђивао је онај који је морао да попије толико ракије док не падне под сто. Њему би стављали венац од цвећа око

Ода ваљевској пирамиди

■ ■ ■

Вест се просу ваљевском на'ијом,
Као пред рат, сачувај нас Боже,
Све телали и њи'ове службе,
Дигли цеву до неба се чује;
Авај рајо, на ноге устајте,
Десила се голема невоља,
Украдоше с' пирамиде главу,
Ако ли је скорим не нађемо
Пуће брука чак до Цариграда,
Кано што је у оно вријеме
Кад су главу Вожда Карађорђа,
Одаслали на диван султану;
Није прошло ни некол'ко сати,
А абер се по касаби рашчу,
Нађена је глава материна,
Одино је а не посјекао,
Они вајар што је сачинио,
Из далеке земље Америке;
Одино је да је дотерује,
Да би сузе низ обрзе текле,
Кано што је прво замислио,
Не хајући за здравље главара;
Да је могла капља да их стрефи,
Или шлог у главу несрећну,
Да не вреде Богу ни људима;
Све је добро кад се добро сврши;
Не потраја ни некол'ко дана,
Осванула на биљегу глава,
Као да се ништа ни десило није,
Пирамида и глава на њози,
Стоје немо а раја се чуди,
Неко прође не окреће главу,
Неко стане па се крстом крсти,
Каква вајда од 'вака знамења
Кад је друго јутро освануло,
Пирамида остала без главе,
Као што је и раније била,
Опет брука пуче на све стране,
На све стране по земљи Србији,
По Србији широм вилајета;
И опет се хајке покренуше,
Кано ловци у лов на вукове,
Полицајци врве на све стране,
И џандари у помоћ им стигли,
Не би ли се допов у'ватио,
И под синџир љути оковао,
К'о кнезови у конак Муселима;
Шта све снађе докону касабу,
К'о да она други' брига нема,
Већ да мучи сиротињу рају,
И забавља као и циркусу;
Коме треба од бетона глава?
Неки шерет главу откинуо,
На Видрачко гробље оставио,
Где јој место и треба да буде,
Са тијелом мајке Југовића,
На врх брда да се боље види,
Место оног Филипковић Стеве;
О глави се од тад мало прича,
Веле да се одлива у бронзи,
Да је не би неко излупао,
И још већу бруку учинио;
Пирмида од тада оста на пољани,
Као онај Скадар на Бојани,
Нико више за њу и не хаје,
Ни по луле дувана не даје;
Брука оста па се и навикло,
Некад било сад се приповједа...

(Из песме "Ода ваљевској пирамиди")
Берко Савић, Војвода од Градца

У Ваљеву увек лепо

Господин Карл-Болко Лесер (за пријатеље Чарли) један је од најактивнијих чланова Друштва пријатеља Ваљева и Пфафенхофена. Већ неколико година присуствује Тешњарским вечерима па смо га и ових дана виђали како својим фотоапаратом бележи занимљиве импресије из Ваљева. Иако је киша донекле покварила уобичајену фестивалску атмосферу, господин Лесер каже да му је у Ваљеву увек лепо. Биће нам драго да господин Лесер, пријатеља Ваљева и Европљанина и убудуће срећемо на Тешњарским вечерима.

И "АНГЛИЈА" НА ТЕШЊАРСКИМ ВЕЧЕРИМА

Деци на поклон "Пепељуга"

Школа страних језика "Англия" се ове године по први пут укључила у програме Тешњарских вечери. За најмлађе Ваљевце посредством ове институције организована је, у Арт холу Дома културе, лутка представа "Пепељуга". Редитељка представе је Кораљка Бублик, а по реакцијама углавном младе публике очито је да је овај програм за малишане био један од најбољих.

Бугарски аматери за крај

Тешњарске вечери, које је понекад ометало и ђудливо време па се део програма оправдано морао изоставити, полако прилазе своме крају. За данас је, са почетком у 20 сати, у Дому културе, планирано одржавање позоришне представе "Господин Пунтила и његова слуга Мати" Аматерског позоришта "Отац Пајсије" из Велинграда. Бугарски аматери се налазе у Ваљеву у узвратној посети Аматерском позоришту "Абрашевић", које је почетком јула било гост позоришног фестивала у Велинграду, на којем је играло представу "Коштана". У исто време према програму фестивала требало би да се, у Арт холу Дома културе, одржи и представа Глумачке раднице професора Ангелине Тошић "Добро дошли у позориште".

У 21 сат, на летњој позорници, биће одржан концерт духовне музике Црквеног хора "Хаџи Рувим".

Меч упркос киши

Киша није омела фудбалере екипа ваљевског „Национала“ и београдског „М“ хотела да синоћ, усред пљуска, одиграју пријатељску утакмицу која је завршена резултатом 6:2 за домаћине.

ДОНАТОРИ ТЕШЊАРСКИХ ВЕЧЕРИ:

Инграп-омни, Аграна,
Ваљевска пивара, Дунав осигурање,
Слап-ино, Делта банка,
ПП „Шљиваковић“ Попучке,
Хидротехника Београд,
Геосонда Београд, Агробанка,
Ваљевска гимназија,
Ресторан „Шофер бар“, ПП „Вујић“

Савет фестивала:

Ружа Стојковић, председник,
Зорица Миликовић, директорка Матичне библиотеке
"Љубомир Ненадовић",
Владимир Кривошејев, директор Народног музеја Ваљево,
Милоје Митровић, директор Дома културе Ваљево,
Зоран Гавриловић, директор Омладинског центра Ваљево.
Уметнички директор Бранко Лукић.
Извршни директор Веселко Белушевић.

ПОКРОВИТЕЉИ:

Скупштина општине Ваљево - кућа свих Ваљеваца
Министарство културе Републике Србије
Дирекција фестивала и инфо центар
Трг војводе Мишића, телефон 014/228-871.
Е-пошта: infova@ptt.yu, opsva@ptt.yu, www.valjevo.org.yu

ТЕШЊАРСКИ ГЛАСОНОША

Издавач

Скупштина општине Ваљево

Припрема

Редакција листа "Напред"

Уредник

Олга Петровић

Технички уредник

Бранимир Николић

Фотографије

Жељко Емрековић

Тираж 1000

Штампа

Штампарија "Уна"

Илази у дане Тешњарских вечери